

EK:n hallituksen puheenjohtaja Pekka Lundmarkin puhe syysseminaarissa 18.11.2020
(Muutokset mahdollisia puhuttaessa)

Marraskuun sää kuvaa valitettavan hyvin aikaamme muutenkin. Harmaus ja sateisuus haastavat mielialojamme ja henkinen apeus voi ottaa tilaa. Meillä elinkeinoelämässä eikä Suomessa muutoinkaan kuitenkaan ole varaa synkistelyyn vaan toimimme koko ajan sen eteen, miten käännämme vaikeudet uuden kasvun rakentamiseksi.

Käsittelen puheessani talouden ja työllisyyden haasteita sekä keinoja näihin haasteisiin. Ratkaisujen yhdistävä tekijä on uudistaminen ja uudistuminen. EK:n vuosi sitten hyväksytty strategia *Uudistuvan markkinatalouden puolesta* kiteyttää tehtävämme ja ratkaisun - se on yrityksissä.

***

Vaikka juuri nyt voi olla haastavaa olla positiivinen talouden ja työllisyyden näkymistä, on syytä muistaa, että keinot talouden kääntämiseen ovat pitkälti tiedossa. Ratkaisu on kasvavissa ja työllistävissä yrityksissä - omistajissa ja yrittäjissä. Meidän on luotava Suomeen kannustava ja rohkaiseva ilmapiiri, jossa riskinottoon kannustetaan, tutkimukseen ja koulutukseen panostetaan uuden kasvun luomiseksi ja vanhoja rakenteita uudistetaan rohkeasti. Vastakkainasettelun sijaan tarvitsemme maan hallituksen ja elinkeinoelämän yhteistyötä.

Vain nykyistä korkeammalla työllisyysasteella voimme turvata hyvinvointiyhteiskunnan palvelut - muutoin edessä on velkaantumisen jatkuminen ja sen päässä rajut leikkaukset ja veronkiristykset. Budjettiriihen työllisyyspäätökset olivat vaatimattomia eikä niillä saavuteta tavoitteeksi asetettua 30 000 uutta työpaikkaa. Hallitus petti itse itseään ja uskottelee ulospäin, että riihen päätökset johtavat yli 30 000 uuteen työpaikkaan, kun EK:n selvitykset osoittavat, että tuskin edes puoleen. Parempaan pitää pystyä.

EK julkisti elokuussa *Kasvu maksaa velan* -ohjelman, joka nimensä mukaisesti painottaa kasvun elintärkeää roolia velkaantumisen kääntämisessä. Julkisen talouden kasvulle on laitettava stoppi ja meidän on valjastettava markkinavoimat ja kilpailu kasvun moottoriksi. Nykyisessä poliittisessa ilmapiirissä tämän muutoksen ajaminen on EK:n ydintehtävä tulevina vuosina.

***

Korona on tietenkin leimannut kaikkea kuluneen vuoden aikana. Terveyskriisi toi mukanaan globaalin talouskriisin. Korona iski rajusti aluksi palvelualoille erityisesti hotelli- ja ravintola-alalle, mutta kesän ja syksyn aikana kriisi on ulottunut vientiin ja teollisuuteen. EK:n luottamusindikaattorien näkymät ovat alhaalla eikä tänään voi valitettavasti sanoa pahimman olevan ohi.

Maan hallitus on kriisiolosuhteissa toiminut nopeasti. Avustusmuotoiseen rahoitukseen on myönnetty 2,1 miljardia euroa ja 550 miljoonan euron kustannustukiesitys on eduskunnan käsittelyssä parhaillaan. Näillä tuilla on kyetty pelastamaan yrityksiä ja työpaikkoja.

Matkustusrajoitukset ovat Suomessa monia verrokkimaita monin kerroin tiukemmat. Tämä on johtanut lentoliikenteen ja matkailun rajuun syöksyyn. STM on valmistellut uusia linjauksia, mutta ne eivät näytä tuovan ratkaisua tilanteeseen. Vetoan maan hallitukseen ja pääministeriin, jotta tähän haasteeseen löydetään terveyden ja talouden kannalta toimiva ratkaisu.

Markkinataloudessa asiakkaat viime kädessä ratkaisevat, mitkä tuotteet tai palvelut elävät ja mitkä sammuvat. Jos yrityksen tai jonkin sen osan tulovirta hiipuu ja tulevaisuuden näkymätkin ovat heikkoja, vastuullisesti toimiva yritysjohto tekee ratkaisuja. Yrityksen vastuullisuutta on ennen kaikkea se, että yritys on kannattava ja voi siten työllistää ja hoitaa muut velvoitteensa.

Suomessa on koronan vuoksi tai ansiosta otettu merkittävä digiloikka. Monet yritykset ovat kehittäneet erilaisia digipalveluita. Me EK:ssa olemme halunneet vauhdittaa tätä kehitystä ja käynnistimme *Digital Game Changers* -ohjelman ison yritysjoukon kanssa. Tavoitteenamme on hyödyntää koronavaihe digitaalisuuden edistämiseen ja ilmastomuutoksen torjuntaan. Viestimme on positiivinen: meillä on suomalaisissa yrityksissä sellaista osaamista ja potentiaalia, jolla voimme kääntää talouden mollisävyä duuriksi.

Suomi tarvitsee yritysvaltion innovaatiojärjestelmää. Osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin tehtävät panostukset kantavat taloudellista hedelmää vain silloin, kun niitä käytetään yrityksiä kuunnellen ja liiketoiminnallisina tavoitteina. Avainasemassa ovat myös tutkijat ja akateemiset huiput. Soveltava tutkimus tarvitsee tuekseen maailmanluokan perustutkimusta.

Elinkeinoelämä on valmis omaan osuuteensa, mutta toivoisimme lisää näyttöä siitä, että maan hallitus on todella sitoutunut omiin tavoitteisiinsa. Syksyn budjettiriihi oli valitettavasti pettymys - lisärahoitusta tutkimukseen ja kehitykseen ei päätetty, vain epätasallisia lupauksia EU:n elpymisrahaston suuntaan.

EK:n *Kasvu maksaa velan* voi onnistua, jos tulevaan kasvuun panostetaan T&K-rahoitusta lisäämällä, yritykset kantavat oman osuutensa kyllä.

***

Suomi ikääntyy seuraavina vuosikymmeniä rajua tahtia ja siksi eri hallitukset ovat yrittäneet tehdä maaamme uutta sote-järjestelmää. Tarve siihen on ilmeinen. Kuntakohtaiset erot palveluiden tuottamisessa ovat suuret ja vuosittaiseksi menojen kasvuksi arvioidaan 2,4 prosenttia. Uudistus tarvitaan, mutta nyt pohjana oleva hallituksen esitys ei tuo kaivattua ratkaisua.

Suomeen perustetaan sotea varten maakunnat, mutta niille ei esityksessä anneta mahdollisuuksia järjestää palveluita tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tuore tutkimus kertoo, että ulkoistamisia tehneet kunnat ovat kyenneet hillitsemään menojen kasvua. Miksi samaa ei suoda maakunnille? Samaan kiinnittää huomiota myös valtioneuvoston asettama lainsäädännön arviointineuvosto, joka tuoreessa lausunnossaan on huolissaan palvelujen saatavuudesta, jos tehtyjä ulkoistamissopimuksia irtisanotaan ja yksityisten yritysten ostopalvelujen käyttöä rajoitetaan.

Lisäksi soten rahoitukseen kaavaillaan maakuntaveroa, joka toisi kolmannen veroportaan kansalaisille. Kun sotelle ei aseteta kustannuksia leikkaavia tavoitteita ja sen rahoittamiseen tehdään uusi maakuntaveroprosentti, herää suuri huoli kokonaisveroasteen noususta. Myös lainsäädännön arviointineuvosto on huolissaan kustannusten kasvusta.

Vetoankin maan hallitukseen, että se palauttaa sote-esityksen uudelleen valmisteltavaksi.

****

EK uudisti sääntöjään vuonna 2014 niin, ettei EK ole enää palkkaneuvotteluissa sopimusosapuoli. Tällä päätöksellä laitettiin lopullinen piste tupo-puheille. Keskitetty sopiminen ei sovi maailmaan, jossa yrityksemme toimivat. Tarvitsemme joustoja ja ketteryyttä ja sitä on saatavissa vain lisäämällä paikallista sopimista työpaikoilla.

Metsäteollisuus ry erosi EK:n jäsenyydestä vuonna 2016 ja sen muutama kuukausi sitten tekemä päätös lopettaa työehtosopimustoiminta nykyisen kierroksen päättyessä vie sopimisen työpaikoille. Tällä muutoksella otetaan iso askel työmarkkinoiden uudistamisessa.

Globaalissa maailmassa me emme Suomessa laadi talouden pelisääntöjä, mutta monien tutkimusten mukaan olemme osanneet hyödyntää näitä mahdollisuuksia yhtenä parhaista kansakunnista. Parempaan pitää kuitenkin pystyä. Sopiminen on vietävä työpaikoille, sillä siellä olosuhteet tunnetaan parhaiten. Sen vastapainona tulee yrityksissä olla rakentava ja hyvä yhteistyön ilmapiiri. Paikallinen sopiminen ei saa tarkoittaa yksipuolista työnantaja sanelua. Tähän voimme me kaikki vaikuttaa.

Suomen Pankin tutkimukset kertovat, että osin koronan seurauksena kilpailukykyämme uhkaa heiketä edelleen. Siksi toimialoilla, erityisesti kriisialoilla, tulee hakea kesken sopimuskauden joustoja tai hyödyntää sopimukseen sisältyvää paikallisen sopimisen mahdollisuutta. Näin tehden voisimme säilyttää monta yritystä ja monta työpaikkaa.

Kaivattua reagoitakykyä työmarkkinoiden keskusjärjestöt osoittivat maaliskuussa, kun ne sopivat kahdessa päivässä yt-menettelyn nopeutuksen. Tällä muutoksella on vältetty irtisanomisista ja parannettu yritysten kykyä ottaa koronaishuonoja vastaan.

Työrauhan uudistamisessa sen sijaan Suomessa on edetty etanan lailla. Nykyinen lainsäädäntömme on vuodelta 1946. Lakimme eivät ole kilpailijamaidemme tasolla, kuten vaikka Ruotsin tai Saksan. Tämä on kilpailuhaitta ja haaste investointien edistämiseksi.

Tämä ero kilpailijamaihin näyttäytyy Suomessa aivan liian usein. Esimerkkejä on lukuisia. Viime vaalikaudella ay-liike järjesti kaksi näyttävää mielenosoitusta maan hallitusta vastaan Senaatintorilla ja työt keskeytettiin vuorokaudeksi lähes koko maassa ja lasku oli syyttömälle osapuolelle, yrityksille 100 miljoonaa euroa päivässä. Saksassa vastaava poliittinen lakko on kielletty voimassa olevien työehtosopimusten aikana ja Ruotsissa mielenosoitus olisi rajattu tuntiin tai kahteen. Laittomia lakkoja on meillä vuosittain keskimäärin noin sata, kun vastaava luku Ruotsissa on yksi tai kaksi. Parhaillaankin ay-liitot käyvät jäsenkilpailua Suomen Kotidata Oy:ssä vastoin Työtuomioistuimen päätöstä.

***

EU elvyttää 750 miljardin paketilla. Tällä uudella, kritisoidullakin välineellä aiotaan vauhdittaa digitalisat-
tiokehitystä ja torjua ilmastomuutosta. Näitä tavoitteita on syytä vahvasti tukea ja suomalaisilla yrityksillä on paljon voitettavanaan näillä alueilla.

On aiheellista kantaa huolta siitä, miten näitä elvytysvaroja EU-maissa käytetään ja miten tätä valvotaan. Väärinkäyttöksi ei ole varaa.

Maan hallitus on luvannut aitoa yhteistyötä elpymisvälineen hankkeiden valmistelussa elinkeinoelämän kanssa. Tästä kiitos pääministeri Sanna Marinille.

Komission painopisteenä on ilmastomuutoksen torjunta ja Suomen tulee olla etujoukoissa tämän tavoitteen edistämiseksi. EK on jo ottanut myönteisen kannan unionin tiukennettuun vuoden 2030 päästövähennystavoitteeseen. Yritykset ovat osa ratkaisua, eivät osa ongelmaa. Tässäkin yhteydessä haluan kuitenkin jälleen kerran muistuttaa markkinavoimien valjastamisesta ilmastomuutoksen torjuntaan, sillä velkaantuneilla valtioilla on siihen yhä heikommin varaa. Investoinneille ja innovaatioille suotuisan sääntelyn merkitys on aivan keskeinen.

***

Monet talouden lainalaisuudet on kyseenalaistettu koronan aikana, osin jo aiemmin. Keskuspankit elvyttävät - painavat rahaa - ja koko velan ottamisen käsite on muuttunut.

Nyt on vallalla oppi, että se, joka ei ota velkaa, on vanhanaikainen. Velkoja ei tarvitse koskaan maksaa, vaan ne vain uusitaan, sanotaan. Jossain vaiheessa taas velkoja leikataan, näin on esitetty jopa asian-tuntevien ekonomistien toimesta EKP:n velkavastuulle.

Juuri nyt on perusteet ottaa velkaa ja elvyttää, mutta ei ilman määrätietoista suunnitelmaa velkaantumisen katkaisusta. Jonakin päivänä markkinakorot erkaantuvat hyvien ja huonojen maiden välillä. Ruotsin esimerkki vastuullisesta valtiontalouden hoidosta kertoo, että se pystyy elvyttämään vahvojen talouden puskureiden ansiosta Suomea vahvemmin. Vahva valtiontalous turvaa juuri heikoimmassa asemassa olevia.

Suomi tarvitsee tiekartan ulos velkatieltä ja maan poliittisen johdon tehtävä on se osoittaa. Kevyin perustein heitetyt lausunnot "nyt voi ottaa velkaa" ovat vastuuttomia ja siirtävät laskua tuleville sukupolville. Se ei ole EK:n tie vaan vastuullisuutta on hakea talouteen tasapaino ja viestiä se myös suomalaisille. EK haluaa rakentaa Suomea, joka on hyvä myös tuleville sukupolville.

***

Hyvät kuulijat

Oma kaksivuotinen kauteni EK:n puheenjohtajana alkaa olla lopussa. Erityisesti koronakriisin vuoksi kaudesta tuli loppujen lopuksi hyvin toisenlainen kuin kaksi vuotta sitten kuvittelin, eikä oma työpaikan vaihtonikaan merkittävine uusine ajankäyttöhaasteineen ollut vielä tuolloin miltään osin kiikarissa. Joka tapauksessa - tämä on ollut äärimmäisen mielenkiintoinen, opettavainen ja työntäyteinen kaksivuotinen, ja haluankin esittää koko liittoyhteisölle, EK:n hallitukselle ja toimistolle, ja erityisesti toimitusjohtaja Jyri Häkämiehelle parhaat kiitokseni hyvästä yhteistyöstä. Kuten aiemmin kuvasin, korona vei väkisinkin huomion lyhyen tähtäimen akuutteihin asioihin, mutta tarve rakenteellisille uudistuksille talouskasvusta huolehtimiseksi ja julkisen talouden tervehdyttämiseksi ei ole poistunut minnekään. Tässä riittää työ-sarkaa vuoden vaihteessa Jaana Tuomisen johdolla aloittavalle hallitukselle, joille haluan tässä vielä lopuksi välittää parhaat onnittelut valinnasta, ja toivottaa menetystä tärkeässä työssänne.

Kiitos!